

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια (Sutta Piṭaka -
Aṭṭhakathā)

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων (5. Khuddaka Nikāya -
Aṭṭhakathā)

02. Σχόλια για τη διδασκαλία σε στίχους (02. Dhammapada-
aṭṭhakathā)

21. Το κεφάλαιο για ποικίλα (21. Pakiṇṇakavaggo)

PaliVerse

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων

02. Σχόλια για τη διδασκαλία σε στίχους

21. Pakiṇṇakavaggo

1. Attanopubbakammavatthu

290. Mattāsukhapariccāgāti imaṃ dhammadesanaṃ satthā veḷuvane viharanto attano pubbakammaṃ ārabha kathesi.

Ekasmiñhi samaye vesālī iddhā ahosi phītā bahujaṇā ākiṇṇamanussā. Tattha hi vārena vārena rajjaṃ kārentānaṃ khattiyānaṃyeva sattasatādhikāni sattasahassāni satta ca khattiyā ahesuṃ. Tesāṃ vasanattāya tattakāyeva pāsādā tattakāneva kūṭāgārāni uyyāne viharattāya tattakāyeva ārāmā ca pokkharāṇiyo ca ahesuṃ. Sā aparena samayena dubbhikkhā ahosi dussassā. Tattha chātakabhayena paṭhamam duggatamanussā kalamakaṃsu. Tesāṃ tesāṃ tattha tattha chaḍḍitānaṃ kuṇapānaṃ gandhena amanussā nagaraṃ pavisiṃsu. Amanussūpaddavena bahutarā kalamakaṃsu. Tesāṃ kuṇapagandhapaṭikkūlatāya sattānaṃ ahivātārogo uppajji. Evaṃ dubbhikkhabhayaṃ amanussabhayaṃ rogabhayanti tīṇi bhayāni uppajjiṃsu.

Nagaravāsino sannipatitvā rājānaṃ āhaṃsu - “mahārāja, imasmiṃ nagare tīṇi bhayāni uppannāni, ito pubbe yāva sattamā rājaparivaṭṭā evarūpaṃ bhayaṃ nāma na uppannapubbaṃ. Adhammikaṛājūnañhi kāle evarūpaṃ bhayaṃ uppajjati”ti. Rājā santhāgāre sabbesaṃ sannipātaṃ kāretvā “sace me adhammikabhāvo atthi, taṃ vicinathā”ti āha. Vesālīvāsino sabbam paveni vicinantā rañño kañci dosaṃ adisvā, “mahārāja, natthi te doso”ti vatvā “kathaṃ nu kho idaṃ amhākaṃ bhayaṃ vūpasamaṃ gaccheyyā”ti mantayiṃsu. Tattha ekaccehi “balikammena āyācanāya maṅgalakiriyāyā”ti vutte sabbampi taṃ vidhiṃ katvā paṭibāhituṃ nāsakkiṃsu. Athaññe evamaṃsu - “cha satthāro mahānubhāvā, tesu idhāgatamattesu bhayaṃ vūpasameyyā”ti. Apare “sammāsambuddho loke uppanno. So hi bhagavā sabbasattahitāya dhammaṃ deseti, mahiddhiko mahānubhāvo. Tasmīṃ idha āgate imāni bhayāni vūpasameyyu”nti āhaṃsu. Tesāṃ vacanaṃ sabbepi abhinanditvā “kahaṃ nu kho so bhagavā etarahi viharati”ti āhaṃsu. Tadā pana satthā upakaṭṭhāya vassūpanāyikāya rañño bimbisārassa paṭiññaṃ datvā veḷuvane viharati. Tena ca samayena bimbisārasamāgame bimbisārena saddhiṃ sotāpattiphalaṃ patto mahāli nāma licchavī tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti.

Vesālīvāsino mahantaṃ paṇṇākāraṃ sajjetvā rājānaṃ bimbisāraṃ saññāpetvā “satthāraṃ idhānethā”ti mahāliñceva licchaviṃ purohitaputtañca pahīṇiṃsu. Te gantvā rañño paṇṇākāraṃ datvā taṃ pavattiṃ nivedetvā, “mahārāja, satthāraṃ amhākaṃ nagaraṃ pesethā”ti yāciṃsu. Rājā “tumheva jānāthā”ti na sampatiṇṇi. Te bhagavantaṃ upasaṅkamtvā vanditvā yāciṃsu - “bhante, vesāliyaṃ tīṇi bhayāni uppannāni, tāni tumhesu āgatesu vūpasamissanti, etha, bhante, gacchāmā”ti. Satthā tesāṃ vacanaṃ sutvā āvajjento “vesāliyaṃ ratanasutte vutte sā rakkhā

cakkavālāṇaṃ koṭṭisatasahassaṃ pharissati, suttapariyosāne caturāsītiyā paṇasahassānaṃ dhammābhisamayo bhavissati, tāni ca bhayāni vūpasamissanti”ti
ñatvā tesāṃ vacanaṃ sampañcchi.

Rājā bimbisāro “satthārā kira vesāligamanaṃ sampañcchita”nti sutvā nagare ghosanaṃ kāretvā satthāraṃ upasaṅkamitvā “kiṃ, bhante, vesāligamanaṃ sampañcchita”nti pucchitvā “āma, mahārājā”ti vutte “tena hi, bhante, āgametha, tāva maggaṃ paṭiyādessāmī”ti vatvā rājagahassa ca gaṅgāya ca antare pañcayojanabhūmiṃ samaṃ kāretvā yojane yojane vihāraṃ patitṭhāpetvā satthu gamanakālaṃ ārocesi. Satthā pañcahi bhikkhusatehi saddhiṃ maggaṃ paṭipajji. Rājā yojanantare jaṇṇumattena odhinā pañcavaṇṇāni pupphāni okirāpetvā dhajapaṭākakadalīdāni ussāpetvā bhagavato chattātichattaṃ katvā dve setacchattāni ekamekassa bhikkhuno ekamekaṃ setacchattaṃ upari dhāretvā saparivāro pupphagandhādīhi pūjaṃ karonto satthāraṃ ekekaṃ vihāre vasāpetvā mahādānādāni datvā pañcahi divasehi gaṅgātīraṃ pāpetvā tattha nāvaṃ alaṅkaronto vesālikānaṃ sāsanaṃ pesesi - “maggaṃ paṭiyādetvā satthu paccuggamanaṃ karontū”ti. Te “diguṇaṃ pūjaṃ karissāmā”ti vesāliyā ca gaṅgāya ca antare tiyojanabhūmiṃ samaṃ kāretvā bhagavato catūhi setacchattehi ekamekassa bhikkhuno dvīhi dvīhi setacchattehi chattātichattāni sajjetvā pūjaṃ kurumānā āgantvā gaṅgātīre aṭṭhaṃsu. Bimbisāro dve nāvā saṅghāṭetvā maṇḍapaṃ kāretvā pupphadāmādīhi alaṅkāretvā sabbaratanamayaṃ buddhāsanaṃ paññāpesi. Bhagavā tasmīṃ nisīdi. Bhikkhūpi nāvaṃ abhiruhitvā bhagavantaṃ parivāretvā nisīdiṃsu. Rājā anugacchanto galappamāṇaṃ udakaṃ otaritvā “yāva, bhante, bhagavā āgacchatī, tāvāhaṃ idheva gaṅgātīre vasissāmī”ti vatvā nāvaṃ uyyojetvā nivatti. Satthā yojanamattaṃ addhānaṃ gaṅgāya gantvā vesālikānaṃ sīmaṃ pāpuṇi.

Licchavīrājāno satthāraṃ paccuggantvā galappamāṇaṃ udakaṃ otaritvā nāvaṃ tīraṃ upanetvā satthāraṃ nāvāto otarayiṃsu. Satthārā otaritvā tīre akkantaṃmatteyeva mahāmegho utṭhahitvā pokkharavassaṃ vassi. Sabbattha jaṇṇupparamāṇaūrupparamāṇakaṭippamāṇādāni udakāni sandantāni sabbakuṇapāni gaṅgaṃ pavesayiṃsu, parisuddho bhūmibhāgo ahosi. Licchavīrājāno satthāraṃ yojane yojane vasāpetvā mahādānaṃ datvā diguṇaṃ pūjaṃ karontā tīhi divasehi vesāliṃ nayiṃsu. Sakko devarājā devagaṇaparivuto āgamāsi, mahesakkhānaṃ devānaṃ sannipātena amanussā yebhuyyena palāyiṃsu. Satthā sāyaṃ nagaradvāre ṭhatvā ānandattheraṃ āmantesi - “imaṃ, ānanda, ratanasuttaṃ uggaṇhitvā licchavīkumārehi saddhiṃ vicaronto vesāliyā tiṇṇaṃ pākārānaṃ antare parittaṃ karohī”ti.

Thero satthārā dinnāṃ ratanasuttaṃ uggaṇhitvā satthu selamayapattena udakaṃ ādāya nagaradvāre ṭhito paṇidhānato paṭṭhāya tathāgatassa dasa pāramiyo dasa upapāramiyo dasa paramatthapāramiyoti samatiṃsa pāramiyo pañca mahāpariccāge lokatthacariyā ñātatthacariyā buddhatthacariyāti tisso cariyāyo pacchimabhava gabbhavokkantiṃ jātiṃ abhinikkhamanaṃ padhānacariyaṃ bodhipallaṅke māravijayaṃ sabbaññutaññānapaṭivedhaṃ dhammacakkapavattanaṃ navalokuttaradhammeti sabbepime buddhaguṇe āvajjetvā nagaraṃ pavisitvā tiyāmarattiṃ tīsu pākārantaṃ parittaṃ karonto vicari. Tena “yaṃkiñcī”ti vuttamatteyeva uddhaṃ khittaudakaṃ amanussānaṃ upari pati. “Yānīdha bhūtānī”ti gāthākathanato paṭṭhāya rajatavaṭṭasakā viya udakabindūni ākāseṇa gantvā gilānamanussānaṃ upari patiṃsu. Tāvadeva vūpasantarogā manussā utṭhāyutṭhāya

theraṃ parivāresuṃ. “Yaṃkiñcī”ti vuttapadato paṭṭhāya pana udakaphusitehi phuṭṭhaphuṭṭhā sabbe apalāyantā saṅkārakūṭabhittipadesādinissitā amanussā tena tena dvārena palāyiṃsu. Dvārāni anokāsāni ahesuṃ. Te okāsaṃ alabhantā pākāraṃ bhinditvāpi palāyiṃsu.

Mahājano nagaramajjhe santhāgāraṃ sabbagandhehi upalimpetvā upari suvaṇṇatārakādivicittāṃ vitānaṃ bandhitvā buddhāsaṇaṃ paññāpetvā satthāraṃ ānesi. Satthā paññatte āsane nisīdi. Bhikkhusaṅghopi licchavīgaṇopi satthāraṃ parivāretvā nisīdi. Sakko devarājā devagaṇaparivuto patirūpe okāse aṭṭhāsi. Theropi sakalanagaraṃ anuvicaritvā vūpasantarogena mahājanena saddhiṃ āgantvā satthāraṃ vanditvā nisīdi. Satthā paraṃsaṃ oloketvā tadeva ratanasuttaṃ abhāsi. Desanāvasāne caturāsītiyā pāṇasahassānaṃ dhammābhisamayo ahoṣi. Evaṃ punadivasepīti sattāhaṃ tadeva ratanasuttaṃ desetvā sabbabhayānaṃ vūpasantabhāvaṃ ṇatvā licchavīgaṇaṃ āmantetvā vesālito nikkhami. Licchavīrājāno diguṇaṃ sakkāraṃ karontā puna tīhi divasehi satthāraṃ gaṅgātīraṃ nayiṃsu.

Gaṅgāya nibbattanāgarājāno cintesuṃ - “manussā tathāgatassa sakkāraṃ karonti, mayaṃ kiṃ na karomā”ti. Te suvaṇṇarajatamaṇimayā nāvāyo māpetvā suvaṇṇarajatamaṇimaye pallaṅke paññāpetvā pañcavaṇṇapadumasaṅchannaṃ udakaṃ karitvā, “bhante, amhākampi anuggahaṃ karoṭhā”ti attano attano nāvaṃ abhiruhaṇatthāya satthāraṃ yāciṃsu. “Manussā ca nāgā ca tathāgatassa pūjaṃ karonti, mayaṃ pana kiṃ na karomā”ti bhūmatṭhakadevepi ādiṃ katvā yāva akaniṭṭhabrahmalokā sabbe devā sakkāraṃ kariṃsu. Tattha nāgā yojanikāni chattātichattāni ukkhipiṃsu. Evaṃ heṭṭhā nāgā bhūmitale rukkhagacchapabbatādīsu bhūmatṭhakā devatā, antalikkhe ākāsaṭṭhadevatāni nāgabhavanaṃ ādiṃ katvā cakkavāḷapariyantena yāva brahmalokā chattātichattāni ussāpitāni ahesuṃ. Chattantaresu dhajā, dhajantaresu paṭākā, tesāṃ antarantarā pupphadāmavāsacuṇṇadhūmādīhi sakkāro ahoṣi. Sabbalaṅkārapaṭimaṇḍitā devaputtā chaṇavesaṃ gahetvā ugghosayamānā ākāse vicariṃsu. Tayo eva kira samāgamā mahantā ahesuṃ - yamakapāṭihāriyasamāgamo devorohaṇasamāgamo ayaṃ gaṅgorohaṇasamāgamoti.

Paratīre bimbisāropi licchavīhi katasakkārato diguṇaṃ sakkāraṃ sajjetvā bhagavato āgamaṇaṃ udikkhamāno aṭṭhāsi. Satthā gaṅgāya ubhosu passesu rājūnaṃ mahantaṃ pariccāgaṃ oloketvā nāgādīnaṃca ajjhāsayāṃ veditvā ekekāya nāvāya pañcapañcabhikkhusataparivāraṃ ekekaṃ nimmitabuddhaṃ māpesi. So ekekassa setacchattassa ceva kapparukkhassa ca pupphadāmassa ca heṭṭhā nāgagaṇaparivuto nisinno hoti. Bhūmatṭhakadevatādīsopi ekekasmīṃ okāse saparivāraṃ ekekaṃ nimmitabuddhaṃ māpesi. Evaṃ sakalacakkavāḷagabbhe ekālaṅkāre ekussave ekachaṇeyeva ca jāte satthā nāgānaṃanuggahaṃ karonto ekaṃ ratanaṇāvaṃ abhiruhi. Bhikkhūsopi ekeko ekekameva abhiruhi. Nāgarājāno buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ nāgabhavanaṃ pavesetvā sabbarattiṃ satthu santike dhammakathaṃ sutvā dutiyadivase dibbena khādanīyena bhojanīyena buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ parivisiṃsu. Satthā anumodanaṃ katvā nāgabhavanā nikkhamitvā sakalacakkavāḷadevatāhi pūjyamāno pañcahi nāvāsatehi gaṅgānaḍiṃ atikkami.

Rājā paccuggantvā satthāraṃ nāvāto otāretvā āgamanakāle licchavīti katasakkārato diguṇaṃ sakkāraṃ katvā purimanayeneva pañcahi divasehi rājagahaṃ abhinesī. Dutiyadivase bhikkhū piṇḍapāṭapaṭikkantā sāyanhasamaye dhammasabhāyaṃ

sannisinnā kathaṃ samuṭṭhāpesuṃ - “aho buddhānaṃ mahānubhāvo, aho satthari devamanussānaṃ pasādo, gaṅgāya nāma orato ca pārato ca aṭṭhayaṃ magge buddhagatena pasādena rājūhi samatalaṃ bhūmiṃ katvā vālukā okiṇṇā, jaṇṇumattena odhinā nānāvaṇṇāni pupphāni santhatāni, gaṅgāya udakaṃ nāgānubhāvena pañcavaṇṇehi padumehi sañchannaṃ, yāva akaniṭṭhabhavanā chattātichattāni ussāpitāni, sakalacakkavāḷagabbhaṃ ekālaṅkāraṃ ekussavaṃ viya jāta”nti. Satthā āgantvā “kāya nuttha, bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā”ti pucchitvā “imāya nāmā”ti vutte “na, bhikkhave, esa pūjāsakkāro mayhaṃ buddhānubhāvena nibbatto, na nāgadevabrahmānubhāvena. Atīte pana appamattakapariccāgānubhāvena nibbatto”ti vatvā bhikkhūhi yācito atītaṃ āhari.

Atīte takkasilāyaṃ saṅkho nāma brāhmaṇo ahosi. Tassa putto susīmo nāma māṇavo soḷasavassuddesiko ekadivasāṃ pitaraṃ upasaṅkamitvā āha - “icchāmaṃ, tāta, bārāṇasiṃ gantvā mante ajjhāyitu”nti. Atha naṃ pitā āha - “tena hi, tāta, asuko nāma brāhmaṇo mama sahāyako, tassa santikaṃ gantvā adhīyassū”ti. So “sādhū”ti paṭissuṇitvā anupubbena bārāṇasiṃ gantvā taṃ brāhmaṇaṃ upasaṅkamitvā pitarā pahitabhāvamācikkhi. Atha naṃ so “sahāyakassa me putto”ti sampāṭicchitvā paṭipassaddhadarathaṃ bhaddakena divasena mante vācetumārabhi. So lahuṅca gaṇhanto bahuṅca gaṇhanto attano uggahituggahitaṃ suvaṇṇabhājane pakkhittasīhatelamiva avinassamānaṃ dhārento na cirasseva ācariyassa sammukhato uggaṇhitabbaṃ sabbaṃ uggaṇhitvā sajjhāyaṃ karonto attano uggahitasippassa ādimajjhameva passati, no pariyosānaṃ.

So ācariyaṃ upasaṅkamitvā “ahaṃ imassa sippassa ādimajjhameva passāmi, no pariyosāna”nti vatvā ācariyena “ahampi, tāta, na passāmī”ti vutte “atha ko, ācariya, pariyosānaṃ jānātī”ti pucchitvā “ime, tāta, isayo isipatane viharanti, te jāneyyumaṃ, tesāṃ santikaṃ upasaṅkamitvā pucchassū”ti ācariyena vutte paccekabuddhe upasaṅkamitvā pucchi - “tumhe kira pariyosānaṃ jānāthā”ti? “Āma, jānāmā”ti. “Tena hi me ācikkhathā”ti? “Na mayaṃ apabbajitassa ācikkhāma. Sace te pariyosānenattho, pabbajassū”ti. So “sādhū”ti sampāṭicchitvā tesāṃ santike pabbaji. Athassa te “idaṃ tāva sikkhassū”ti vatvā “evaṃ te nivāsetabbaṃ, evaṃ pārupitabba”ntiadinā nayena ābhisamācārikaṃ ācikkhiṃsu. So tattha sikkhanto upanissayasampannattā nacirasseva paccekasambodhiṃ abhisambujjhितvā sakalabārāṇasinagare gaganatale puṇṇacando viya pākaṭo lābhaggayasaggappatto ahosi, so appāyukasāṃvattanikassa kammaṃ katattā na cirasseva parinibbāyi. Athassa paccekabuddhā ca mahājano ca sarīrakiccaṃ katvā dhātuyo ca gahetvā nagaradvāre thūpaṃ kāresuṃ.

Saṅkhopi brāhmaṇo “putto me ciraṃ gato, pavattimassa jānissāmī”ti taṃ datṭhukāmo takkasilāto nikkhamitvā anupubbena bārāṇasiṃ patvā mahājanakāyaṃ sannipatitaṃ disvā “addhā imesu ekopi me puttassa pavattiṃ jānissatī”ti upasaṅkamitvā pucchi - “susīmo nāma māṇavo idhāgami, api nu kho tassa pavattiṃ jānāthā”ti? “Āma, brāhmaṇa, jānāma, asukassa brāhmaṇassa santike tayo vede sajjhāyitvā pabbajitvā paccekasambodhiṃ sacchikatvā parinibbuto, ayamassa thūpo patiṭṭhāpito”ti. So bhūmiṃ hatthena paharitvā roditvā kanditvā taṃ cetiyaṅgaṇaṃ gantvā tiṇāni uddharitvā uttarasāṭakena vālukaṃ āharitvā cetiyaṅgaṇe ākiritvā kamaṇḍaluto udakena paripphositvā vanapupphehi pūjaṃ katvā sāṭakena paṭākaṃ āropetvā thūpassa upari attano chattaṃ bandhitvā pakkāmi.

Satthā idaṃ atītaṃ āharitvā “tadā, bhikkhave, ahaṃ saṅkho brāhmaṇo ahosiṃ. Mayā

susīmassa paccekabuddhassa cetiyaṅgaṇe tiṇāni uddhaṭāni, tassa me kammassa nissandena aṭṭhayanamaggaṃ vihatakhāṇukakaṇṭakaṃ katvā suddhaṃ samatalaṃ karimṃsu. Mayā tattha vālukā okiṇṇā, tassa me nissandena aṭṭhayanamaggaṃ vālukaṃ okiriṃsu. Mayā tattha vanakusumehi pūjā katā, tassa me nissandena aṭṭhayanamaggaṃ nānāvaṇṇāni pupphāni okiṇṇāni, ekayanatṭhāne gaṇḍāya udakaṃ pañcavaṇṇehi padumehi sañchannaṃ. Mayā tattha kamaṇḍaluudakena bhūmi parippositā, tassa me nissandena vesāliyaṃ pokkharavassaṃ vassi. Mayā tattha paṭākā, āropitā, chattaṅka baddhaṃ, tassa me nissandena yāva akaniṭṭhabhavanā dhajapaṭākachattātichattādīhi sakalacakkavāḷagabbhaṃ ekussavaṃ viya jātaṃ. Iti kho, bhikkhave, esa pūjāsakkāro mayhaṃ neva buddhānubhāvena nibbatto, na nāgadevabrahmānubhāvena, atīte pana appamattakapariccāgānubhāvenā”ti vatvā dhammaṃ desento imaṃ gāthamāha -

290. “Mattāsukhapariccāgā, passe ce vipulaṃ sukhaṃ;
Caje mattāsukhaṃ dhīro, sampassaṃ vipulaṃ sukha”nti.

Tattha mattāsukhapariccāgāti mattāsukhanti pamāṇayuttakaṃ parittasukhaṃ vuccati, tassa pariccāgena. Vipulaṃ sukhaṃ uḷāraṃ sukhaṃ nibbānasukhaṃ vuccati, taṃ ce passeyyāti attho. Idaṃ vuttaṃ hoti - ekañhi bhojanapātiṃ sajjāpetvā bhuñjantassa mattāsukhaṃ nāma uppajjati, taṃ pana pariccajitvā uposathaṃ vā karontassa dānaṃ vā dadantassa vipulaṃ uḷāraṃ nibbānasukhaṃ nāma nibbattati. Tasmā sace evaṃ tassa mattāsukhassa pariccāgā vipulaṃ sukhaṃ passati, athetaṃ vipulaṃ sukhaṃ sammā passanto paṇḍito taṃ mattāsukhaṃ cajeyyāti.

Desanāvasāne bahū sotāpattiphalādīni pāpuṇimṃsūti.

Attanopubbakammavatthu paṭhamam.

2. Kukkuṭaāṇḍakhādikāvatthu

291. Paradukkhūpadhānenāti imaṃ dhammadesanaṃ satthā jetavane viharanto ekaṃ kukkuṭaāṇḍakhādikaṃ ārabha kathesi.

Sāvattiyaṃ kira avidūre paṇḍuraṃ nāma eko gāmo, tattheko kevaṭṭo vasati. So sāvattiyaṃ gacchanto aciravatiyaṃ kacchapaaṇḍāni disvā tāni ādāya sāvattiyaṃ gantvā ekasmiṃ gehe pacāpetvā khādanto tasmīṃ gehe kumārikāyapi ekaṃ aṇḍam adāsi. Sā taṃ khāditvā tato paṭṭhāya aññaṃ khādantiyaṃ nāma na icchi. Athassā mātā kukkuṭiyaṃ vijātaṭṭhānato ekaṃ aṇḍam gahetvā adāsi. Sā taṃ khāditvā rasataṇhāya baddhā tato paṭṭhāya sayameva kukkuṭiyaṃ aṇḍāni gahetvā khādati. Kukkuṭi vijātavijātakāle taṃ attano aṇḍāni gahetvā khādantiṃ disvā tāya upaddutā āghātaṃ bandhitvā “ito dāni cutā yakkhinī hutvā tava jātadārake khādituṃ samatthā hutvā nibbatteyya”nti patthanaṃ paṭṭhapetvā kālaṃ katvā tasmīmyeva gehe majjārī hutvā nibbatti. Itarāpi kālaṃ katvā tattheva kukkuṭi hutvā nibbatti. Kukkuṭi aṇḍāni vijāyi, majjārī āgantvā tāni khāditvā dutiyampi tatiyampi khādiyeva. Kukkuṭi “tayo vāre mama aṇḍāni khāditvā idāni mampi khāditukāmāsi, ito cutā saputtakaṃ taṃ khādituṃ labheyya”nti patthanaṃ katvā tato cutā dīpinī hutvā nibbatti. Itarāpi kālaṃ katvā migī hutvā nibbatti. Tassā vijātakāle dīpinī āgantvā taṃ saddhiṃ puttehi khādi. Evaṃ khādantā pañcasu attabhāvasatesu aññaṃaññaṃ dukkhaṃ uppādetvā avasāne ekā yakkhinī hutvā nibbatti, ekā sāvattiyaṃ kuladhītā hutvā nibbatti. Ito paraṃ “na hi verena verānī”ti gāthāya vuttanayeneva veditabbaṃ. Idha pana satthā “veraṇhi averena upasammati, no verenā”ti vatvā ubhinnaṃ dhammaṃ desento

imaṃ gāthamāha -

291. “Paradukkhūpadhānena, attano sukhamicchatī;
Verasaṃsaggasaṃsaṭṭho, verā so na parimuccatī”ti.

Tattha paradukkhūpadhānenāti parasmim dukkhūpadhānena, parassa dukkhupādānenāti attho. Verasaṃsaggasaṃsaṭṭhoti yo puggalo akkosanapaccakkosanapaharaṇapaṭiharaṇādīnaṃ vasena aññaṃaññaṃ katena verasaṃsaggena saṃsaṭṭho. Verā so na parimuccatīti niccakālaṃ veravasena dukkhameva pāpuṇātīti attho.

Desanāvasāne yakkhinī saraṇesu paṭiṭṭhāya pañca sīlāni samādiyitvā verato mucchi, itarāpi sotāpattiṭṭhale paṭiṭṭhahi, sampattānampi sātthikā dhammadesanā ahoṣīti.

Kukkuṭaṇḍakhādikāvattu dutiyaṃ.

3. Bhaddiyabhikkhuvattu

292-293. Yañhi kiccanti imaṃ dhammadesanaṃ satthā bhaddiyaṃ nissāya jātīyāvane viharanto bhaddiye bhikkhū ārabba kathesi.

Te kira pādukamaṇḍane uyyuttā ahesuṃ. Yathāha - “tena kho pana samayena bhaddiyā bhikkhū anekavihiṭaṃ pādukamaṇḍanānuyogamanuyuttā viharanti, tiṇapādukaṃ karontipi kārāpentipi, muñjapādukaṃ karontipi kārāpentipi, pabbajapādukaṃ hintālapādukaṃ kamalapādukaṃ kambalapādukaṃ karontipi kārāpentipi, riñcanti uddesaṃ paripucchaṃ adhisīlaṃ adhicittaṃ adhipañña”nti. Bhikkhū tesam tathākaraṇabhāvaṃ jānitvā ujjhāyitvā satthu ārocesuṃ. Satthā te bhikkhū garahitvā, “bhikkhave, tumhe aññaṃ kiccena āgatā aññaṃasmīyeva kicce uyyuttā”ti vatvā dhammaṃ desento imā gāthā abhāsi -

292. “Yañhi kiccaṃ apaviddhaṃ, akiccaṃ pana karīyati;
Unnaḷānaṃ pamattānaṃ, tesam vaḍḍhanti āsavā.

293. “Yesañca susamāraddhā, niccaṃ kāyagatā sati;
Akiccaṃ te na sevanti, kicce sātaccakārino;
Satānaṃ sampajānānaṃ, atthaṃ gacchanti āsavā”ti.

Tattha yañhi kiccanti bhikkhuno hi pabbajitakālato paṭṭhāya aparimāṇasīlakkhandhagopanaṃ araññāvāso dhutaṅgapariharaṇaṃ bhāvanārāmatāti evamādīni kiccaṃ nāma. Imehi pana yaṃ attano kiccaṃ, taṃ apaviddhaṃ chaḍḍitaṃ. Akiccanti bhikkhuno chattamaṇḍanaṃ upāhanamaṇḍanaṃ pādukapattathālakadhammakaraṇakāyabandhanaṃsabaddhakamaṇḍanaṃ akiccaṃ nāma. Yehi taṃ kayirati, tesam mānanaḷaṃ ukkhipitvā caraṇena unnaḷānaṃ sativossaggena pamattānaṃ cattāro āsavā vaḍḍhantīti attho. Susamāraddhāti supaggahitā. Kāyagatā satīti kāyānupassanābhāvanā. Akiccanti te etaṃ chattamaṇḍanādikaṃ akiccaṃ na sevanti na karontīti attho. Kicceti pabbajitakālato paṭṭhāya kattabbe aparimāṇasīlakkhandhagopanaṇādi ke karaṇīye. Sātaccakārinoti satatakārino aṭṭhitakārino. Tesam satiyā avippavāsena satānaṃ sātthakasampajāññaṃ sappāyasampajāññaṃ gocarasampajāññaṃ asammohasampajāññanti catūhi sampajāññehi sampajānānaṃ cattāropi āsavā atthaṃ gacchanti, parikkhayaṃ abhāvaṃ gacchantīti attho.

Desanāvasāne te bhikkhū arahatte patiṭṭhahiṃsu, sampattānampi sātthikā dhammadesanā ahosīti.

Bhaddiyavattu tatiyaṃ.

4. Lakuṇḍakabhaddiyattheravatthu

294-295. Mātaraṇti imaṃ dhammadesanaṃ satthā jetavane viharanto lakuṇḍakabhaddiyattheraṃ ārabha kathesi.

Ekadivasañhi sambahulā āgantukā bhikkhū satthāraṃ divātṭhāne nisinnaṃ upasaṅkamitvā vanditvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Tasmiṃ khaṇe lakuṇḍakabhaddiyatthero bhagavato avidūre atikkamati. Satthā tesam bhikkhūnaṃ cittācāraṃ ñatvā oloketvā “passatha, bhikkhave, ayaṃ bhikkhu mātāpitara hantvā niddukkho hutvā yāti”ti vatvā tehi bhikkhūhi “kiṃ nu kho satthā vadatī”ti aññaṃaññaṃ mukhāni oloketvā saṃsayapakhandehi, “bhante, kiṃ nāmetaṃ vadethā”ti vutte tesam dhammaṃ desento imaṃ gāthamāha -

294. “Mātaraṃ pitaraṃ hantvā, rājāno dve ca khattiye;
Raṭṭhaṃ sānucaraṃ hantvā, anīgho yāti brāhmaṇo”ti.

Tattha sānucaranti āyasādhakena āyuttakena sahitaṃ. Ettha hi “taṇhā janeti purisa”nti vacanato tīsu bhavesu sattānaṃ jananaṃ taṇhā mātā nāma. “Ahaṃ asukassa nāma rañño vā rājamahāmattassa vā putto”ti pitaraṃ nissāya asmimānassa uppajjanato asmimāno pitā nāma. Loko viya rājānaṃ yasmā sabbadiṭṭhigatāni dve sassatucchedadiṭṭhiyo bhajanti, tasmā dve sassatucchedadiṭṭhiyo dve khattiyarājāno nāma. Dvādasāyatanāni vitthataṭṭhena raṭṭhadisattā raṭṭhaṃ nāma. Āyasādhako āyuttakapuriso viya tannissito nandirāgo anucaro nāma. Anīghoti niddukkho. Brāhmaṇoti khīṇāsavo. Etesaṃ taṇhādīnaṃ arahattamaggañāṇāsinaṃ hatattā khīṇāsavo niddukkho hutvā yātīti ayametthattho.

Desanāvasāne te bhikkhū arahatte patiṭṭhahiṃsu.

Dutiyagāthāyapi vatthu purimasadisameva. Tadā hi satthā lakuṇḍakabhaddiyattherameva ārabha kathesi. Tesam dhammaṃ desento imaṃ gāthamāha -

295. “Mātaraṃ pitaraṃ hantvā, rājāno dve ca sotthiye;
Veyagghapañcamāṃ hantvā, anīgho yāti brāhmaṇo”ti.

Tattha dve ca sotthiyeti dve ca brāhmaṇe. Imissā gāthāya satthā attano dhammissaratāya ca desanāvidhikusalatāya ca sassatucchedadiṭṭhiyo dve brāhmaṇarājāno ca katvā kathesi. Veyagghapañcamanti ettha byagghānucarito sappāṭibhaya duppaṭipanno maggo veyaggho nāma, vicikicchānīvaraṇampi tena sadisatāya veyagghaṃ nāma, taṃ pañcamāṃ assāti nīvaraṇapañcakaṃ veyagghapañcamāṃ nāma. Idañca veyagghapañcamāṃ arahattamaggañāṇāsinaṃ nissesam hantvā anīghova yāti brāhmaṇoti ayametthattho. Sesaṃ purimasadisamevāti.

Lakuṇḍakabhaddiyattheravatthu catutthaṃ.

5. Dārusākaṭikaputtavatthu

296-301. Suppabuddhanti imaṃ dhammadesanaṃ satthā veļuvane viharanto dārusakaṭikassa puttāṃ ārabba kathesi.

Rājagahasmiñhi sammādiṭṭhikaputto micchādiṭṭhikaputtoti dve dārakā abhikkhaṇaṃ guḷakīḷaṃ kīḷanti. Tesu sammādiṭṭhikaputto guḷaṃ khipamāno buddhānussatiṃ āvajjetvā “namo buddhassā”ti vatvā vatvā guḷaṃ khipati. Itaro titthiyaguṇe uddisitvā “namo arahantāna”nti vatvā vatvā khipati. Tesu sammādiṭṭhikassa putto jināti, itaro pana parājayati. So tassa kiriyaṃ disvā “ayaṃ evaṃ anussarivā evaṃ vatvā guḷaṃ khipanto mamaṃ jināti, ahampi evarūpaṃ karissāmī”ti buddhānussatiyaṃ paricayamakāsi. Athekadivasaṃ tassa pitā sakaṭaṃ yojetvā dārūnaṃ atthāya gacchanto tampi dāraṃ ādāya gantvā aṭaviyaṃ dārūnaṃ sakaṭaṃ pūretvā āgacchanto bahinagare susānasāmaṇḍe udakaphāsukaṭṭhāne goṇe mocetvā bhattavissaggamakāsi. Athassa te goṇā sāyanhasamaye nagaraṃ pavisantena gogaṇena saddhiṃ nagarameva pavisimsu. Sākaṭikopi goṇe anubandhanto nagaraṃ pavisitvā sāyaṃ goṇe disvā ādāya nikkhamanto dvāraṃ na sampāpuṇi. Tasmiñhi asampattheyeva dvāraṃ pihitaṃ.

Athassa putto ekakova rattibhāge sakaṭassa heṭṭhā nipajjitvā niddaṃ okkami. Rājagahaṃ pana pakatiyāpi amanussabahulaṃ. Ayañca susānasantike nipanno. Tattha naṃ dve amanussā passimsu. Eko sāsanassa paṭikaṇḍako micchādiṭṭhiko, eko sammādiṭṭhiko. Tesu micchādiṭṭhiko āha - “ayaṃ no bhakkho, imaṃ khādissāmā”ti. Itaro “alaṃ mā te ruccī”ti nivāreti. So tena nivāriyamānopi tassa vacanaṃ anādiyivā dāraṃ pādesu gahetvā ākaḍḍhi. So buddhānussatiyā paricitattā tasmīṃ khaṇe “namo buddhassā”ti āha. Amanusso mahābhayaabhīto paṭikkamivā aṭṭhāsi. Atha naṃ itaro “amhehi akiccaṃ kataṃ, daṇḍakammaṃ tassa karomā”ti vatvā taṃ rakkhamāno aṭṭhāsi. Micchādiṭṭhiko nagaraṃ pavisitvā rañño bhojanapātiṃ pūretvā bhojanaṃ āhari. Atha naṃ ubhopi tassa mātāpitāro viya hutvā upaṭṭhāpetvā bhojetvā “imāni akkharāni rājāva passatu, mā añño”ti taṃ pavattiṃ pakāsentā yakkhānubhāvena bhojanapātiyaṃ akkharāni chinditvā pātiṃ dārusakaṭe pakkhipitvā sabbarattiṃ ārakkhaṃ katvā pakkamimsu.

Punadivase “rājakulato corehi bhojanabhaṇḍaṃ avahaṭa”nti kolāhalaṃ karontā dvārāni pidahitvā olokentā tattha apassantā nagarā nikkhamitvā ito cito ca olokentā dārusakaṭe suvaṇṇapātiṃ disvā “ayaṃ coro”ti taṃ dāraṃ gahetvā rañño dassesuṃ. Rājā akkharāni disvā “kiṃ etaṃ, tātā”ti pucchitvā “nāhaṃ, deva, jānāmi, mātāpitāro me āgantvā rattiṃ bhojetvā rakkhamānā aṭṭhaṃsu, ahampi mātāpitāro maṃ rakkhantīti nibbhayova niddaṃ upagato. Ettakaṃ ahaṃ jānāmī”ti. Athassa mātāpitāropi taṃ ṭhānaṃ āgamaṃsu. Rājā taṃ pavattiṃ ṇatvā te tayopi jane ādāya satthu santikaṃ gantvā sabbaṃ ārocetvā “kiṃ nu kho, bhante, buddhānussati eva rakkhā hoti, udāhu dhammānussatiādayopi”ti pucchi. Athassa satthā, “mahārāja, na kevalaṃ buddhānussatiyeva rakkhā, yesaṃ pana chabbidhena cittaṃ subhāvitaṃ, tesāṃ aññena rakkhāvaraṇena vā mantosadhehi vā kiccaṃ natthī”ti vatvā cha ṭhānāni dassento imā gāthā abhāsi.

296. “Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvaka;
Yesaṃ divā ca ratto ca, niccaṃ buddhagatā sati.

297. “Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvaka;
Yesaṃ divā ca ratto ca, niccaṃ dhammagatā sati.

298. “Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvaka; Yesaṃ divā ca ratto ca, niccaṃ saṅghagatā sati.
299. “Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvaka; Yesaṃ divā ca ratto ca, niccaṃ kāyagatā sati.
300. “Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvaka; Yesaṃ divā ca ratto ca, ahiṃsāya rato mano.
301. “Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvaka; Yesaṃ divā ca ratto ca, bhāvanāya rato mano”ti.

Tattha suppabuddhaṃ pabujjhantīti buddhagataṃ satīṃ gahetvā supantā, gahetvāyeva ca pabujjhantā suppabuddhaṃ pabujjhanti nāma. Sadā gotamasāvakāti gotamagottassa buddhassa savanante jātattā tasseva anusāsaniyā savanatāya gotamasāvaka. Buddhagatā satīti yesaṃ “ītipi so bhagavā”tiādippabhede buddhaguṇe ārabba upajjamānā sati niccakālaṃ atthi, te sadāpi suppabuddhaṃ pabujjhantīti attho. Tathā asakkontā pana ekadivasaṃ tīsu kālesu dvīsu kālesu ekasmimpi kāle buddhānussatiṃ manasi karontā suppabuddhaṃ pabujjhantiyeva nāma. Dhammagatā satīti “svākhāto bhagavatā dhammo”tiādippabhede dhammaguṇe ārabba upajjamānā sati. Saṅghagatā satīti “suppaṭipanno bhagavato sāvakaṃsaṅgho”tiādippabhede saṅhaguṇe ārabba upajjamānā sati. Kāyagatā satīti dvattiṃsākāravasena vā navasivathikāvasena vā catudhātuvavattānavasena vā ajjhantānilakasiṇādirūpajjhānavasena vā upajjamānā sati. Ahiṃsāya ratoti “so karuṇāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatī”ti evaṃ vuttāya karuṇābhāvanāya rato. Bhāvanāyāti mettābhāvanāya. Kiñcāpi heṭṭhā karuṇābhāvanāya vuttattā idha sabbāpi avasesā bhāvanā nāma, idha pana mettābhāvanāya adhippetā. Sesaṃ paṭhamagāthāya vuttanayeneva veditabbaṃ.

Desanāvasāne dāraṃ saddhiṃ mātāpitūhi sotāpattiphale patitṭhahi. Pacchā pana pabbajitvā sabbepi arahattaṃ pāpuṇiṃsu, sampattānampi sātthikā dhammadesanā ahoṣīti.

Dārusākaṭikaputtavattu pañcamaṃ.

6. Vajjiputtakabhikkhuvattu

302. Duppabbajjanti imaṃ dhammadesanaṃ satthā vesāliṃ nissāya mahāvane viharanto aññataraṃ vajjiputtakaṃ bhikkhuṃ ārabba kathesi. Taṃ sandhāya vuttaṃ - aññataro vajjiputtako bhikkhu vesāliyaṃ viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe, tena kho pana samayena vesāliyaṃ sabbarattichaṇo hoti. Atha kho so bhikkhu vesāliyā tūriyatāḷitavāditanigghosāsaddaṃ sutvā paridevamāno tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi -

“Ekakā mayaṃ araṇṇe viharāma,
Apaviddhaṃva vanasmiṃ dārukaṃ;
Etādisikāya rattiyā,
Kosu nāmamhehi pāpiyo”ti.

So kira vajjiraṭṭhe rājaputto vārena sampattaṃ rajjaṃ pahāya pabbajito vesāliyaṃ cātumahārājikehi saddhiṃ ekābaddhaṃ katvā sakalanagare dhajapaṭākādīhi paṭimaṇḍite komudiyaṃ puṇṇamāya sabbarattiṃ chaṇavāre vattamāne bheriyādīnaṃ tūriyānaṃ tālītānaṃ nigghosaṃ viṇādīnañca vāditānaṃ saddaṃ sutvā yāni vesāliyaṃ satta rājasahassāni satta rājasatāni satta rājāno, tattakā eva ca nesaṃ uparājasenāpatiādayo, tesu alaṅkatapaṭiyattesu nakkhattakīḷanattāya vīthiṃ otiṇṇesu saṭṭhihatthe mahācaṅkame caṅkamamāno gaganamajjhe ṭhitaṃ puṇṇacandaṃ disvā caṅkamakoṭiyaṃ phalakaṃ nissāya ṭhito veṭhanālaṅkāravirahitattā vane chaḍḍitadārukaṃ viya attabhāvaṃ oloketvā “atthi nu kho añño amhehi lāmakataro”ti cintento pakatiyā āraññaḷakādiguṇayuttopi tasmīṃ khaṇe anabhiratiyā pīḷito evamāha. So tasmīṃ vanasaṇḍe adhivatthāya devatāya “imaṃ bhikkhuṃ saṃvejessāmī”ti adhippāyena -

“Ekakova tvaṃ araṇṇe viharasi, apaviddhaṃva vanasmīṃ dārukaṃ;
Tassa te bahukā pihayanti, nerayikā viya saggagāmina”nti. -

Vuttaṃ imaṃ gāthaṃ sutvā punadivase satthāraṃ upasaṅkamitvā vanditvā nisīdi. Satthā taṃ pavattiṃ ṇatvā gharāvāsassa dukkhataṃ pakāsetukāmo pañca dukkhāni samodhānetvā imaṃ gāthamāha -

302. “Duppabbajjaṃ durabhiraṃ, durāvāsā gharā dukkhā;
Dukkhosamaṇasaṃvāso, dukkhānupatitaddhagū;
Tasmā na caddhagū siyā, na ca dukkhānupatito siyā”ti.

Tattha duppabbajjanti appaṃ vā mahantaṃ vā bhogakkhandhañceva ṇātiparivaṭṭaṇca pahāya imasmīṃ sāsane uraṃ datvā pabbajjaṃ nāma dukkhaṃ. Durabhiraṃanti evaṃ pabbajitenāpi bhikkhācariyāya jīvitavuttiṃ ghaṭentena aparimāṇasīlakkhandhagopanadhammānudhammappaṭipattipūraṇavasena abhiraṃti dukkhaṃ. Durāvāsāti yasmā pana gharaṃ āvasantena rājūnaṃ rājakkiccam, issarānaṃ issarakiccam vahitabbaṃ, parijanā ceva dhammikā samaṇabrāhmaṇā ca saṅgahitabbā. Evaṃ santepi gharāvāso chiddaghaṭo viya mahāsamuddo viya ca duppūro. Tasmā gharāvāsā nāmete durāvāsā dukkhā āvasituṃ, teneva kāraṇena dukkhāti attho. Dukkho samānasamvāsoti gihino vā hi ye jātigottakulabhogehi pabbajitā vā sīlācārābāhusaccādīhi samānāpi hutvā “kosi tvaṃ, kosmi aha”ntiādīni vatvā adhikaraṇapasutā honti, te asamānā nāma, tehi saddhiṃ saṃvāso dukkhoti attho. Dukkhaṇupatitaddhagūti ye vaṭṭasaṅkhātā addhānaṃ paṭipannattā addhagū, te dukkhe anupatitāva. Tasmā na caddhagūti yasmā dukkhānupatitabhāvopi dukkho addhagūbhāvopi, tasmā vaṭṭasaṅkhātā addhānaṃ gamanatāya addhagū na bhavyeyya, vuttappakārena dukkhena anupatitopi na bhavyeyyāti attho.

Desanāvasāne so bhikkhu pañcasu ṭhānesu dassite dukkhe nibbindanto pañcorambhāgiyāni pañca uddhambhāgiyāni saṃyojanāni padāletvā arahatte patiṭṭhahīti.

Vajjiputtakabhikkhuvatthu chaṭṭhaṃ.

7. Cittagahapativatthu

303. Saddhoti imaṃ dhammadesanaṃ satthā jetavane viharanto cittagahapatiṃ ārabha kathesi. Vatthu bālavagge “asantaṃ bhāvanamiccheyyā”ti gāthāvaṇṇanāya vitthāritaṃ. Gāthāpi tattheva vuttā. Vuttañhetam tattha -

“Kiṃ pana, bhante, etassa tumhākaṃ santikaṃ āgacchantassevāyaṃ lābhasakkāro uppajjati, udāhu aññattha gacchantassāpi uppajjati”ti. “Ānanda, mama santikaṃ āgacchantassāpi aññattha gacchantassāpi tassa uppajjateva. Ayañhi upāsako saddho pasanno sampannasīlo, evarūpo puggalo yaṃ yaṃ padesaṃ bhajati, tattha tatthevassa lābhasakkāro nibbattati”ti vatvā imaṃ gāthamāha -

303. “Saddho sīlena sampanno, yasobhogasamappito;
Yaṃ yaṃ padesaṃ bhajati, tattha tattheva pūjito”ti.

Tattha saddhoti lokiya lokuttarasaddhāya samannāgato. Sīlenāti āgāriyasīlaṃ, anāgāriyasīlanti duvidhaṃ sīlaṃ. Tesu idha āgāriyasīlaṃ adhippetam, tena samannāgatoti attho. Yasobhogasamappitoti yādiso anāthapiṇḍikādīnaṃ pañcaupāsakasataparivārasaṅkhāto āgāriyayaṃ, tādiseneva yasena dhanadhaññādiko ceva sattavidhaariyadhanasaṅkhāto cāti duvidho bhogo, tena samannāgatoti attho. Yaṃ yaṃ padesanti puratthimādīsu disāsu evarūpo kulaputto yaṃ yaṃ padesaṃ bhajati, tattha tattha evarūpena lābhasakkārena pūjitova hotīti attho.

Desanāvasāne bahū sotāpatti phalādīni pāpuṇiṃsūti.

Cittagahapativatthu sattamaṃ.

8. Cūḷasubhaddāvatthu

304. Dūre santoti imaṃ dhammadesanaṃ satthā jetavane viharanto anāthapiṇḍikassa dhītaraṃ cūḷasubhaddaṃ nāma ārabha kathesi.

Anāthapiṇḍikassa kira daharakāḷato paṭṭhāya uggaṇagaravāsī uggo nāma seṭṭhiputto sahāyako ahoṣi. Te ekācariyakule sippaṃ uggaṇhantā aññamaññaṃ katikaṃ karimṣu “amhākaṃ vayappattakāle puttadhītāsu jātāsu yo puttassa dhītaraṃ vāreti, tena tassa dhītā dātabbā”ti. Te ubhopi vayappattā attano attano nagare seṭṭhiṭṭhāne patiṭṭhahimṣu. Athekasmiṃ samaye uggaseṭṭhi vaṇijjaṃ payojento pañcahi sakaṭasatehi sāvatthiṃ agamāsi. Anāthapiṇḍiko attano dhītaraṃ cūḷasubhaddaṃ āmantetvā, “amma, pitā te uggaseṭṭhi nāma āgato, tassa katabbakiccaṃ sabbaṃ tava bhāro”ti āṇāpesi. Sā “sādhū”ti paṭissuṇitvā tassa āgatadivasato paṭṭhāya sahattheneva sūpabyañjanādīni sampādeti, mālāgandhavilepanādīni abhisāṅkharoti, bhojanakāle tassa nhānodakaṃ paṭiyādāpetvā nhānakāḷato paṭṭhāya sabbakiccāni sādhuṃ karoti.

Uggaseṭṭhi tassā ācārasampattiṃ disvā pasannacitto ekadivasam anāthapiṇḍikena saddhiṃ sukhakathāya sannisinno “mayam daharakāle evam nāma katikaṃ karimhā”ti sāretvā cūḷasubhaddaṃ attano puttassatthāya vāresi. So pana pakatiyāva micchādīṭṭhiko. Tasmā dasabalassa tamatthaṃ ārocetvā satthārā uggaseṭṭhi sūpanissayaṃ disvā anuññāto bhariyāya saddhiṃ mantetvā tassa vacanaṃ sampaṭicchitvā divasaṃ vavatthapetvā dhītaraṃ visākhāṃ datvā uyyojento dhanañcayaseṭṭhi viya mahantaṃ sakkāraṃ katvā subhaddaṃ āmantetvā, “amma, sasurakule vasantiyā nāma antoaggi bahi na nīharitabbo”ti dhanañcayaseṭṭhinā

visākhāya dinnanayeneva dasa ovāde datvā “sace me gataṭṭhāne dhītu doso uppajjati, tumhehi sodhetabbo”ti aṭṭha kuṭumbike paṭibhoge gahetvā tassā uyyojanadivase buddhappamukhassa bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ datvā purimabhava dhītārā katānaṃ sucaritānaṃ phalavibhūtiṃ lokassa pākaṭaṃ katvā dassento viya mahantena sakkārena dhītaraṃ uyyojesi. Tassā anupubbena ugganagaraṃ pattakāle sasurakulena saddhiṃ mahājano paccuggamanamakāsi.

Sāpi attano sirivibhavaṃ pākaṭaṃ kātuṃ visākhā viya sakalanagaraassa attānaṃ dassentī rathe ṭhatvā nagaraṃ pavasitvā nāgarehi pesite paṇṇākāre gahetvā anurūpavasena tesāṃ tesāṃ pesentī sakalanagaraṃ attano guṇehi ekābaddhamakāsi. Maṅgaladivasādīsu panassā sasuro acelakānaṃ sakkāraṃ karonto “āgantvā amhākaṃ samaṇe vandatū”ti pesesi. Sā lajjāya nagge passituṃ asakkontī gantuṃ na icchati. So punappunaṃ pesetvāpi tāya paṭikkhitto kujjhitvā “nīharatha na”nti āha. Sā “na sakkā mama akāraṇena dosaṃ āropetu”nti kuṭumbike pakkosāpetvā tamatthaṃ ārocesi. Te tassā niddosabhāvaṃ ñatvā seṭṭhiṃ saññāpesuṃ. So “ayaṃ mama samaṇe ahrīkāti na vandī”ti bhariyāya ārocesi. Sā “kīdisā nu kho imissā samaṇā, ativiya tesāṃ pasaṃsatī”ti taṃ pakkosāpetvā āha -

“Kīdisā samaṇā tuyhaṃ, bālhaṃ kho ne pasaṃsasi;
Kiṃsīlā kiṃsamācārā, taṃ me akkhāhi pucchitā”ti.

Athassā subhaddā buddhānañceva buddhasāvakānañca guṇe pakāsentī -

“Santindriyā santamānasā, santaṃ tesāṃ gataṃ ṭhitāṃ;
Okkhittacakkhū mitabhāṇī, tādīsā samaṇā mama.

“Kāyakammaṃ suci nesaṃ, vācākammaṃ anāvilāṃ;
Manokammaṃ suvisuddhaṃ, tādīsā samaṇā mama.

“Vimalā saṅkhamuttābhā, suddhā antarabāhirā;
Puṇṇā suddhehi dhammehi, tādīsā samaṇā mama.

“Lābhena unnato loko, alābhena ca onato;
Lābhālābhena ekaṭṭhā, tādīsā samaṇā mama.

“Yasena unnato loko, ayasena ca onato;
Yasāyasena ekaṭṭhā, tādīsā samaṇā mama.

“Pasaṃsāyunnato loko, nindāyāpi ca onato;
Samā nindāpasaṃsāsu, tādīsā samaṇā mama.

“Sukhena unnato loko, dukkhenāpi ca onato;
Akampā sukhadukkhesu, tādīsā samaṇā mamā”ti. -

Evamādīhi vacanehi sassuṃ tosesi.

Atha naṃ “sakkā tava samaṇe amhākampi dassetu”nti vatvā “sakkā”ti vutte “tena hi yathā mayaṃ te passāma, tathā karohī”ti vutte sā “sādhū”ti buddhappamukhassa bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ sajjetvā uparipāsādatale ṭhatvā jetavanābhimukhī sakkaccaṃ pañcapaṭiṭṭhitena vanditvā buddhaguṇe āvajjetvā gandhavāsapupphadhumehi pūjaṃ katvā, “bhante, svātanāya buddhappamukhaṃ

bhikkhusaṅghaṃ nimantemi, iminā me saññāṇena satthā nimantitabhāvaṃ jānātū”ti sumanapupphānaṃ aṭṭha muṭṭhiyo ākāse khipi. Pupphāni gantvā catuparisamajjhe dhammaṃ desentassa satthuno upari mālāvitānaṃ hutvā aṭṭhaṃsu. Tasmim̐ khaṇe anāthapiṇḍikopi dhammakathaṃ sutvā svātanāya satthāraṃ nimantesi. Satthā “adhiputthaṃ mayā, gahapati, svātanāya bhatta”nti vatvā, “bhante, mayā puretaraṃ āgato natthi, kassa nu kho vo adhiputtha”nti vutte “cūḷasubhaddāya, gahapati, nimantito”ti vatvā “nanu, bhante, cūḷasubhaddā dūre vasati ito vīsatiyojanasatamatthake”ti vutte, “āma gahapati, dūre vasantāpi hi sappurisā abhimukhe ʒhitā viya pakāsentī”ti vatvā imaṃ gāthamāha -

304. “Dūre santo pakāsentī, himavantova pabbato;
Asantettha na dissanti, rattiṃ khittā yathā sarā”ti.

Tattha santoti rāgādīnaṃ santatāya buddhādayo santā nāma. Idha pana pubbabuddhesu katādhikārā ussannakusalamūlā bhāvitabhāvanā sattā santoti adhippetā. Pakāsentīti dūre ʒhitāpi buddhānaṃ ṇāṇapathaṃ āgacchantā pākaṭā honti. Himavanto vāti yathā hi tiyojanasahassavittthato pañcayojanasatubbedho caturāsītiyā kūṭasahassemi paṭimaṇḍito himavantapabbato dūre ʒhitānampi abhimukhe ʒhito viya pakāseti, evaṃ pakāsentīti attho. Asantetthāti diṭṭhadhammagarukā vitiṇṇaparalokā āmisacakkhukā jīvikatthāya pabbajitā bālapuggalā asanto nāma, te ettha buddhānaṃ dakkhiṇassa jāṇumaṇḍalassa santike nisinnāpi na dissanti na paññāyanti. Rattiṃ khittāti rattiṃ caturaṅgasamannāgate andhakāre khittasārā viya tathārūpassa upanissayabhūṭassa pubbaḥetuno abhāvena na paññāyanti attho.

Desanāvasāne bahū sotāpattiphalādīni pāpuṇiṃsūti.

Sakko devarājā “satthārā subhaddāya nimantanaṃ adhipāsita”nti ṇatvā vissakammadevaputtaṃ āṇāpesi - “pañca kūṭāgārasatāni nimminivā sve buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ uggaṇagaraṃ nehī”ti. So punadivase pañcasatāni kūṭāgārāni nimminivā jetavanadvāre aṭṭhāsi. Satthā uccinivā visuddhakhīṇāsavānaṃyeva pañcasatāni ādāya saparivāro kūṭāgāresu nisīditvā uggaṇagaraṃ agamāsi. Uggasetṭhipi saparivāro subhaddāya dinnanayeneva tathāgatassa āgatamaggaṃ olovento satthāraṃ mahantena sirivibhavana āgacchantam̐ disvā pasannamānaso mālādīni mahantaṃ sakkāraṃ karonto saparivāro sampaṭicchivā vandivā mahādānaṃ datvā punappunaṃ nimantetvā sattāhaṃ mahādānaṃ adāsi. Satthāpissa sappāyaṃ sallakkhetvā dhammaṃ desesi. Taṃ ādiṃ katvā caturāsītiyā pañasahassānaṃ dhammābhisamayo ahosi. Satthā “cūḷasubhaddāya anuggahaṇatthaṃ tvaṃ idheva hohī”ti anuruddhattheraṃ nivattāpetvā sāvatthimeva agamāsi. Tato paṭṭhāya taṃ nagaraṃ saddhāsampaṇṇaṃ ahoṣīti.

Cūḷasubhaddāvatthu aṭṭhaṃ.

9. Ekavīhārittheravatthu

305. Ekāsananti imaṃ dhammadesanaṃ satthā jetavane viharanto ekavīhārittheraṃ nāma ārabbha kathesi.

So kira thero ekakova seyyaṃ kappeti, ekakova nisīdati, ekakova caṅkamati, ekakova tiṭṭhatīti catuparisantare pākaṭo ahosi. Atha naṃ bhikkhū, “bhante, evarūpo nāmāyaṃ thero”ti tathāgatassārocesuṃ. Satthā “sādhū sādhu”ti tassa sādhuṃ karamaṃ datvā “bhikkhunā nāma pavivittena bhavitabba”nti viveke ānisaṃsaṃ kathetvā imaṃ gāthamāha -

305. “Ekāsaṇaṃ ekaseyyaṃ, eko caramatandito;
Eko damayaṃattānaṃ, vanante ramito siyā”ti.

Tattha ekāsaṇaṃ ekaseyyanti bhikkhusahassamajjhapi mūlakammaṭṭhānaṃ avijahitvā teneva manasikārena nisinnassa āsaṇaṃ ekāsaṇaṃ nāma. Lohapāsādasadisepi ca pāsāde bhikkhusahassamajjhapi paññatte vicitrapaccattharaṇūpadhāne mahārahe sayane satimā upaṭṭhapetvā dakkhiṇena passena mūlakammaṭṭhānaṃ manasikārena nipannassa bhikkhuno seyyā ekaseyyā nāma. Evarūpaṃ ekāsaṇaṃ ekaseyyaṃ bhajethāti attho. Atanditoti jaṅghabalaṃ nissāya jīvitakappanena akusīto hutvā sabbīriyāpathesu ekakova carantoti attho. Eko damayanti rattitṭhānādīsu kammaṭṭhānaṃ anuyuñjitvā maggaphalādhigamavasena ekova hutvā attānaṃ damentoti attho. Vanante ramito siyāti evaṃ attānaṃ damento itthipurisasaddādīhi pavivitte vananteyeva abhiramito bhavēyya. Na hi sakkā ākiṇṇavihārinā evaṃ attānaṃ dametunti attho.

Desanāvasāne bahū sotāpattiphalādīni pāpuṇiṃsu. Tato paṭṭhāya mahājano ekavihārikameva patthesīti.

Ekavihārittheravattu navamaṃ.

Pakiṇṇakavaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

Ekavīsatiso vaggo.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια. 5. Η συλλογή των μικρών κειμένων. 02. Σχόλια για τη διδασκαλία σε στίχους. 21. Το κεφάλαιο για ποικίλα έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org